

ลด-ละ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมนะ เพราะกาลเวลาล่วงไปๆ ตั้งแต่บวชมา เห็นไหม นี่ ๑ ปีกษ์ ถ้า ๖ ปีกษ์ก็ออกพรรษา กาลเวลากลื่นกินทุกๆ อย่าง วันเวลาล่วงไปๆ ฟังธรรมเพื่อเตือนสติ เวลาเรากุ้ยกันสัพเพหระ เวลาเรากุ้ยกันมันเป็นปฏิสันถาร มันเป็นการปรึกษาหารือ แต่เวลาฟังเทศน์ มันเจาะเข้าหัวใจเราเลยนะ

หน้าที่ของเรา เราบวชมานี้เราหวังอะไร เวลาเราศึกษาธรรมะ เราหวังการพ้นทุกข์ พุทธศาสนานิยมหัจจรรย พุทธศาสนาสอนเข้ามาสู่ที่ใจ พุทธศาสนาสอนให้คนพ้นจากทุกข์ได้ เราก็อยากปฏิบัติ อยากรู้ อยากเห็น อยากเป็นอยากไป แต่เวลาเราบวชมาแล้ว ทำไมเราปล่อยให้วันเวลามันล่องไปละ ทำไมเราไม่มีความเข้มแข็ง ทำไมไม่มีความจริงจัง ทำไมไม่มีการกระทำ

เวลาเราบอกว่าเราเป็นคนดี เรามีความสามารถทุกๆ อย่าง แต่ทำไมเราเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเราไม่ได้ เวลาประพฤติปฏิบัติ ทำไมมันไม่เป็นความจริงขึ้นมา เวลาไฟ เห็นไหม ไฟเกิดที่ไหนต้องดับที่นั่น เวลาไฟนะ เวลาไฟเกิดที่ไหนก็ต้องดับที่นั่น ดูไฟป่าสิ ตอนนี้โลกร้อน ไฟป่า เวลามันติดขึ้นมา มันไหม้ข้ามรัฐเลย ป่าเขานี้มันไหม้หมดเลย เพราะอากาศ ความร้อน ความชื้น ออกซิเจน ต่างๆ นี่มันเป็นสิ่งเร้าให้ไฟนั้นไหม้ไปทั้งหมดเลย

ไฟเกิดที่ไหน? ไฟเกิดที่ใจ เกิดความร้อนร้อนในหัวใจของเรา ถ้าในหัวใจของเรา รุ่มร้อน เราต้องดับที่ใจของเรา จะดับที่ใจของเรา ดับที่ไหนล่ะ? ถ้าจุดเทียน ดับเทียน เทียนก็ดับ จุดไฟที่ไหนมีเชื้อ เราดับไฟ ไฟก็ดับ แต่เวลาไฟโทะสะ ไฟโมหะ ไฟความโลภ

ความโกรธ ความหลง มันเกิดที่ใจ เราดับมันที่ไหน? เราดับอย่างไร? อาบน้ำมันก็แค่ผิวหนัง ไปอยู่ในห้องแอร์ มันก็แค่อุณหภูมิ มันจะไปดับที่ไหน? มันดับไม่ได้เลย! มันดับไม่ได้เลย!

เวลาศึกษาธรรมะ ธรรมะบอก เห็นไหม ศิล สมาธิ ปัญญา มรรคญาณ ชุติสังขาร เป็นการขัดเกลา เป็นการชำระ เป็นการถอดถอน แล้วมันถอดถอนจริงหรือเปล่า ถ้ามันถอดถอน มันถอดถอนอย่างไร คูสิ เวลาเขาทำอะไรไถนา เวลาเขาหว่านกล้า เขาถอนกล้านะ เขามัดกล้า เขาไปพรวนดิน เขาเตรียมไปคานา เขามีที่ทำของเขา เขาทำของเขาแล้วเขาได้ประโยชน์ของเขา

ไอ้นี้ก็เหมือนกันจะชำระกิเลส แล้วจะชำระกิเลสที่ไหน ไฟเกิดที่ไหน แล้วจะไปดับไฟ ไปดับที่ไหน ถ้าไฟมันเกิดที่ใจ ไฟมันเกิด โทสะคตินา โมหะคตินา ความโลภ ความโกรธ ความหลง เวลาความโลภ ความโกรธ ความหลงมันเกิดขึ้นมา คูสิ เวลาไฟมันติดขึ้นมา ถ้าไปตีอับชื้น ไปที่ไม่มีออกซิเจนนะ จุดเท่าไรไฟก็ไม่ติดนะ ไฟติดไม่ได้หรอก ถ้าไม่มีออกซิเจน ไฟติดไม่ได้ แต่เนี่ยเวลามันร้อนขึ้นมา มันร้อนกลางหัวอก มันติดขึ้นมาได้ยังไง มันอยู่ที่ไหน แล้วมันเผาผลาญอยู่เนี่ย มันเผาอย่างไร มันเผาอยู่เนี่ย เห็นไหม

ถ้าพูดถึง เวลาเด็ก เวลาโดยทั่วไป เทศกาลงานประจำปีของเขา คนมีความสุข ความครึกครื้น ความรื่นเริง ยังมีมหรสพสมโภชนะ ยังมีความเพลิดเพลิน เวลาจิตใจเราปล่อยมันตามสบาย จะเป็นคนดีทั้งนั้น แต่ถ้าลองปล่อยไม่มีกติกานะ คนอยู่ได้โดยความสบายใจ ลองมิกติกาศึกษาขึ้นมาสิ อีก ๗ วันตาย ไปหาหมอ หมอบอกว่า “ไม่เกิน ๗ วันต้องตาย” ๗ วันเนี่ยมันจะมีคุณค่ามากมาย แต่เนี่ยไม่มีกำหนดเวลาไง ปล่อยไปเรื่อยเรื่อย ชีวิตนี้จะค่าไฟา จะอยู่ไปอีก ๕๐๐ ชาติ จะทำอะไรก็ทำสักแต่ว่า ผัดวันประกันพรุ่ง แต่พอควบคุมมัน มันอี๊ดอี๊ดขัดข้องหมดเลย สิ่งที่ยังมันอี๊ดอี๊ดขัดข้องเพราะเหตุใด อี๊ดอี๊ดขัดข้องเพราะเรามีความตั้งใจ

อธิษฐานบารมีนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นอัครสาวก พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เห็นอัครสาวก มีความชื่นชมมากมาย อธิษฐานว่าอยากเป็นอัครสาวก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เจ้าชายสิทธัตถะ อริยฐานเลย เวลาเจอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อยากจะเป็น อริยฐาน ตั้งสัจจะอริยฐานว่าจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สร้างสมบุญญาธิการมา สร้างมาทั้งนั้น ทำมา สร้างมา ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ เขาได้สร้างสมบุญญาธิการของเขามา เขาทำของเขาма สิ่งที่ทำมา มันเป็นสัจจะมันเป็นความจริง นี่เหมือนกัน เราศึกษาธรรมะ ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษามาเพื่อทำไม เราปฏิบัติเพื่อเหตุใด เพราะเราเห็นใจ เราเห็น เรารู้

เวลาเขาพูดกัน เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า “สุขใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” เรา ก็อยากจิตสงบ อยากจะมีความร่มเย็นเป็นสุข ก็อยากอยู่นั่นละ เพราะมีความอยาก พอมีความอยากถึงมีการกระทำ ถ้าปล่อยกันตามธรรมชาติ ปล่อยกันตามสบาย มันก็ สะดวกสบายมันอย่างนั้น เวลามีสิดจําคัดใจ มีจิต มีข้อปฏิบัติขึ้นมา จิตขึ้นมา มีศีลขึ้นมา มีศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐

เวลาถือศีลก็ถือศีล ๕ เวลาพระถือศีล ๒๒๗ เวลาถือศีลขึ้นมา ศีลมากขึ้น คำว่า “ศีลมากขึ้น” กติกามากขึ้น ข้อควรระวังมากขึ้น แต่จริงๆ ก็คือความปกติของใจ ถ้าใจมันปกตินะ ศีลตัวเดียว รักษาใจเท่านั้น ถ้ารักษาใจ จะไม่มีเจตนา จะไม่มีการทำชั่วสิ่งใดเลย แต่มีมันแก้งใจ ไม่เจตนา แต่อยากได้ ไม่เจตนา แต่ฝืนทำ

เวลาเราเข้าทางจงกรมนะ เวลาทำสิ่งใดผิด เราจะทบทวนของเรา เวลาเราเข้าทางจงกรม คอตกนะ “ทำไมเราขาดสติ” เราทำสิ่งนั้นขึ้นมาเพื่อเหตุใด ทำสิ่งนั้นขึ้นมาแล้ว มันก็สร้างเวรสร้างกรรม สิ่งใดที่กระทบกระเทือนไปแล้วมันไม่มีเวรมีกรรม ไม่มีหรอก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “การชนะตนเองประเสริฐที่สุด” การชนะข้าศึก คุณด้วยล้านคุณด้วยพัน สร้างเวรสร้างกรรมทั้งนั้น นี่ก็เหมือนกัน เราทำสิ่งใดไป มันมีเวรมีกรรมทั้งนั้น สิ่งใดที่กระทบกระเทือน เวลาเราเป็นพระป่ากัน เราอยู่กับครูบาอาจารย์ เราจะขอโอกาส เราจะทำอะไรไม่ให้กระทบกระเทือน เพราะเราไม่ต้องการสร้างเวรสร้างกรรม อยู่กับครูบาอาจารย์ ถ้าสิ่งใดมันเป็นเวรเป็นกรรม เราขอมาลาโทษ เพราะอะไร เพราะเราสำนึก เราเห็นว่ามันเป็นภัย สิ่งที่เป็นภัย แต่ถ้าเป็นอุปกุศล เวลาทำเพื่อประโยชน์กับเรา สร้างบุญกุศล

เราอยู่กับหลวงตานะ เวลาบิณฑบาตมา ใครๆ ก็อยากจะรับบาตรท่าน บาตรของท่าน เวลาเขารับมาแล้ว พระเขาขอกันคนละสัก ๕ เมตร ๑๐ เมตร เพื่ออะไร เพื่อประโยชน์กับตนเองไง

เราทำอุปัฏฐาก เราทำกับครูบาอาจารย์ที่เรามั่นใจว่าท่านมีคุณธรรม ถ้าท่านมีคุณธรรม มันจะส่งเสริมเป็นบุญกุศล เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็ต้องการบุญกุศลนั้นมาเจือจานเรา เราหวังดีทั้งนั้น ฉะนั้นเวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์ เราจะไม่ว่างที่สูงกว่า เราจะทำอะไร เวลาพูดก็ขอโอกาสก่อน เพราะมันเป็นเวรเป็นกรรมไง มันเป็นเวรเป็นกรรม เราถึงไม่ทำกัน เพราะเรารู้กฎรู้ผิด เพราะมีสติ อันนี้ก็เหมือนกัน เพราะเราจะลดจะละ เราจะลดจะละกิเลส เราถึงควบคุมใจ เพราะเราจะลดจะละ เราควบคุม มันก็เกิดการบีบคั้น พอเกิดการบีบคั้น มันก็เกิดการอัดอัด พอเกิดการอัดอัด มันก็เกิดการฟาดวง ฟาดงา

หัวใจเรานี้ก็เลสมันฟาดวงฟาดงานะ คูสิ หางจระเข้ มันใช้หางฟาด เวลามันฟาดใส่หน้าผาก กิเลสมันฟาดใส่หน้าผากเรา เรายังไม่รู้ตัว ไม่รู้ว่าจะกิเลสมันฟาดใส่ ถ้ากิเลสมันฟาดใส่ เราต้องตั้งสติแล้ว

ที่เขาพยายามมักน้อยสันโดษ เขาพยายามจะไม่พูดไม่คุยเพราะเหตุนี้ไง ควบคุมๆ ต้องควบคุม ที่นี้พอเกิดการควบคุมขึ้นมา เราจะลดจะละต่างหากละ มันถึงเกิดการต่อต้าน จิตใจที่อัดอัดขัดข้องอยู่ ก็เพราะเราจะลดจะละมัน ถ้าจิตใจเราไม่ลดไม่ละมันนะ มันปล่อยตามสบาย นอกพรรษา พระอยู่กันด้วยความปกติสุขนะ พอเข้าพรรษานะ เอาแล้ว “โอ้.. ไปนุ่นก็ไม่ได้ ไปนี่ก็ไม่ได้นะ” พอโดนจำกัดวงเท่านั้น กิเลสมันโดนจำกัดวง มันหาทางคืบแล้ว แต่ถ้าเปิดให้มันอยู่สะดวกสบายนะ โอ้โฮ.. มันสบายใจเลย มันสบายใจ

เพราะเราจะลดจะละ มันถึงเกิดความอัดอัดขัดข้อง แต่เพราะมันอัดอัดขัดข้อง ถ้าเราทำจนคุ้นชิน เวลาเราทำบุญกุศล เราสวดมนต์สวดพร ถ้าเราทำจนคุ้นชิน ถ้าเราทำทุกวันๆ แล้วถ้าไม่ทำ ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป มันเหมือนแปลกๆ เลย เห็นไหม เพราะอะไร

เพราะเราทำงานเป็นนิสัย นี่ก็เหมือนกัน มันก็อดขัดข้อง แต่เราทำของเราไปนะ เราจะเห็นคุณประโยชน์

เราเชื่อมั่นนะ เชื่อมั่นในครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านทำของท่านมา ท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา เราต้องทำได้ ถ้าเราทำได้ คนเรานะ เส้นทางๆ หนึ่ง ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์แรกที่ผ่านเส้นทางนี้ไป แล้วครูบาอาจารย์ท่านก็เดินผ่านเส้นทางนี้ไป เราไม่เชื่อมั่นเส้นทางนี้หรือ เราคิดว่าเส้นทางนี้เราจะเดินไปไม่ได้หรือ ทำไมครูบาอาจารย์ของเราท่านเดินผ่านไปแล้วละ ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเดินผ่านไป เราก็ต้องเดินผ่านไปได้! ถ้าเราเดินผ่านไปได้ เราก็ต้องตั้งสติของเรา มันเดินผ่านไปด้วยกิริยาของใจนะ ไม่ใช่เดินผ่านไปด้วยเท้า

เท้า เวลาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ก็เพื่อความสงบของใจ พอใจมันสงบขึ้นมาแล้ว มันจะออกพิจารณาของมันอย่างไร เวลาเราเดินกันด้วยเท้า เห็นไหม เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ด้วยเท้า ด้วยกัน แต่เวลากิริยาของใจ ถ้าใจมันสงบเข้ามาแล้ว ใจมันพิจารณาของมันนะ กิริยาของมัน มันก้าวเดินอย่างไร มันแยกแยะความรู้สึกนึกคิดอย่างไร มันพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรมอย่างใด มันพิจารณาของมันอย่างไร ถ้ามันพิจารณาได้นะ ส่วนใหญ่เราทำ พอจิตมันสงบแล้ว พอสงบขึ้นมา พอมันพิจารณา มันพิจารณาของมันเป็นครั้งเป็นคราว แล้วก็ปล่อยวางเป็นครั้งเป็นคราว เราก็ว่า “สิ่งนั้นใช่.. สิ่งนั้นใช่...”

มันอ่อนแอเกินไป! มันอ่อนแอเกินไป! ถ้ากิเลสมันชำระได้ง่ายขนาดนี้ ฤทธิพิไรก็ทำได้ กิเลสมันชำระได้ง่ายๆ อย่างนี้หรือ โอ้อย่างนี้มันกิเลสมันบังเงาใจ เวลากิเลสมันบังเงา มันอ้างธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “เป็นอย่างนั้น.. เป็นอย่างนั้น.. เป็นอย่างนั้น.. ธรรมะเป็นธรรมชาติ สรรพสิ่งเป็นความว่าง” เป็นความว่างมันก็เป็นอากาศ เป็นความว่างมันเป็นสุญญากาศ คุณติ เขาจะไปสำรวจอวกาศกัน เขาจะออกจากแรงโน้มถ่วงแรงดึงดูดได้อย่างไร พอพ้นออกไป ก็ปีแสงกว่ามันจะไปถึงดาวอังคาร มันก็เป็นความว่าง! มันว่างอะไรของมัน มันเป็นอย่างนั้นหรือ? มันไม่เป็นอย่างนั้นหรอก

มันจะว่างหรือไม่ว่างมันอยู่ที่ใจเรานี้ ใจเรามันว่างจริงหรือเปล่า ปากก็ว่ากันไป มันเป็นภาวะสังคม สังคมเขาเชิดชูกัน ก็ว่างๆ ว่างๆ มันกั้นกแก้วนกขุนทองไว้ “ว่างๆ ว่างๆ”

ว่างอะไรของมึง? ว่างเป็นอย่างนั้นหรือ? เพราะอะไร เพราะมันมักจะง่ายขึ้น ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา ว่างนะ ถ้ามันจะมีคุณงามความดีของมัน มันต้องมีคุณงามความดีมาจากจิตของเราก่อน ถ้าจิตของเราดี จิตของเรามีคุณงามความดีขึ้นมา มันจะมีตัวตนของมัน มีตัวตน! มีหลักฐาน! ลีลาจิต! อวิชชาเกิดที่ไหน อวิชชาคือกิเลส มันเกิดที่ไหน มันตั้งอยู่บนอะไร แล้วเราจะไปลบล้างคำสั่งใด

คุณค่า ทรัพย์สินสมบัติของบัญชีใคร เกรกรรมของใคร มันก็เป็นของคนๆ นั้น เกรกรรมของใครนะ คุณติ บุญกุศลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุญกุศลของครูบาอาจารย์ของเรา ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ก็เป็นเวรเป็นกรรม เป็นผลการปฏิบัติของท่าน แล้วของเราอยู่ที่ไหน แล้วของเรามีอะไร ว่างๆ ว่างๆ นี่มันจำเขามาพูด มันนกแก้วนกขุนทอง จำใจปากเขามา แล้วมันเป็นความจริงอย่างไร ความจริงนี้ไม่รู้ ว่างๆ แต่ไม่รู้ นี่พูดกันแต่ว่าง แต่จะไม่ยอมให้ถามถึงเหตุผลเลย ถ้าเป็นสัจจะความจริง เขาต้องถามถึงเหตุผล “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้บอกว่า มรรคผล นิพพานลอยมาจากฟ้า

สุกัททะไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาจะปรินิพพาน สุกัททะเป็นคนที่มีปัญญามาก เป็นพราหมณ์ รู้ทฤษฎี รู้คำสอน รู้ต่างๆ ไปมหาศาลเลย แล้วตัวเองถือตัวถือตนว่าเป็นนักปราชญ์มาก เวลาไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานคืนนั้น

“ลัทธิศาสนาต่างๆ ก็บอกว่าของเขานิพพานๆ ทั้งนั้น เป็นพระอรหันต์หมดเลย”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล มันไม่มีรอยเท้าบนอากาศหรอก”

เห็นไหม “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ”

สิ่งที่เขาวางๆ ที่เขาทำกัน เหตุผลมันคืออะไร เหตุผลที่มานี้ทำอย่างไร ถ้าเหตุผลมันไม่มี! เหตุผลมันไม่มี! แล้วมาวางๆ วางๆ เพราะเหตุใดละ วางๆ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คุรุบาอาจารย์มี นี่จำจีปากเขามาพูด แล้วสถานะทางสังคมก็พยายามเชิดหน้าชูตา ลอยหน้าลอยตากันไว้ ลอยหน้าลอยตาไว้ทั้งนั้น ว่ามีความสุขๆ สุขจริงหรือเปล่า นรกอเวจีมันเป็นที่หมาย

แต่ถ้ามันเป็นความจริงละ ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เหตุมันมาอย่างไรละ ถ้าคนมีเหตุ เรามีเงินมีทอง เราทำธุรกิจทำการค้ามา เราหาได้ด้วยความสุจริต เราจะไปตื่นเต็นกับอะไร ข้าวของเงินทอง เราได้มาด้วยความสุจริต เราได้มาด้วยอาบเหงื่อต่างน้ำ เราได้มาด้วยความบริสุทธิ์ เราจะไปแค้นกับใคร ถ้ามมาสิว่าเงินนี้ได้มาเพราะอะไร สิ่งนี้ได้มาเพราะอะไร ตอบได้หมด นี่พูดถึงข้าวของเงินทอง เขายังเจียรระโน เขายังบอกได้ว่ามาจากไหน แล้ววางๆ นี่มาจากไหน สิ่งนี้มันมาจากไหน

นี่ไง ถ้าเราจะทำเอาคุณงามความดี เอาความจริง มันจะอี๊ดอี๊ดขัดข้อง เพราะเราจะมาลดมาละไ้ คำว่า “มาลดมาละ” นะ เวลาหลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขานะ ท่านเคยออกไปชุมชนใดบ้าง ถ้าท่านจะออกมากรุงเทพฯ ออกมาวัดบรมฯ ท่านก็มาเพื่อตรวจสอบในการประพฤติปฏิบัติของท่าน มาตรวจสอบทฤษฎี มาศึกษากับเจ้าคุณอุบาลี ท่านมาเพื่อความเจริญของงาม มาเพื่อตรวจสอบ แต่เวลาท่านปฏิบัติของท่าน ท่านอยู่ป่าอยู่เขา

อยู่ป่าอยู่เขานะ “อยู่คนเดียวให้ระวังความคิด” เวลาอยู่คนเดียว มันเกิดขึ้นทั้งนั้น มันเกิดมาหมดนะ เวลาอยู่คนเดียว กิเลสตัณหาความทะยานอยากมันจะฟูขึ้นมา เหมือนเราเวลาเราอยู่ในชุมชน เราอบอุ่นหัวใจนะ แต่ถ้าเราอยู่คนเดียวโดดเดี่ยว นาก็ต้องทำเอง แห่ล่งน้ำก็ต้องหาเอง ที่ซุกหัวนอนก็ต้องทำเองทั้งนั้น ทุกอย่างเราต้องหาของเราเอง เราถึงจะได้มีปัจจัยเครื่องอาศัย

ในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าอยู่คนเดียวนะ ทุกอย่างมันต้องมีการกระทำขึ้นมา แล้วทุกอย่างต้องทำเองหมด พอทุกอย่างมันต้องทำเอง อะไรมันเกิดขึ้นมาบ้างละ ความวิตก

กังวลเกิดขึ้น ทุกอย่างเกิดขึ้น อยู่ป่าอยู่เขา มันเพื่อจะเห็นกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันแสดงตน

เราจะมาลดมาละ ถ้าเราจะละมัน ละอะไร ละที่ไหน แล้วมันอยู่ไหน จะไปละมัน เราจะมาลด มาละ เห็นไหม “ลด” ลดจากความเห่อเหิม ลดจากความรักที่มันคุ้นชินกับสังคมโลก เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนะ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เวลาอยู่ในสังคม อาศัยสังคมนั้นอยู่ แต่ก็เหยียบย่ำสังคมนั้นไป เวลาเราออกวิเวก ออกไปอยู่คนเดียวเหมือนนอแรด เห็นไหม สิ่งต่างๆ ที่มันเกิดขึ้น มันบีบคั้นมาทั้งนั้น เพราะเราจะมาลดมาละมัน พอจะลดมาละมัน มันก็ต้องแสดงตัว

เขาทำมาหากิน ข้าวของเงินทอง เขาได้สิ่งใดมา ได้ปัจจัยสิ่งใดมา เขามีเหตุมีผลของเขา นี่เราจะมาลดมาละ เราจะมาลดมาละที่ไหน เราจะลดละจากอะไร เวลาอยู่ในชุมชน เวลาอยู่ในสังฆะ อยู่ในสงฆ์ มันก็วิสาสะ อยู่กันไปด้วยความอบอุ่น อยู่กันไปอย่างนั้น อบอุ่นในความเป็นอยู่นะ แต่วิญญะไม่ได้ไปสะกิดมันเลย สิ่งที่อยู่ในหัวใจ กิเลส ค้นหาความทะยานอยาก ไม่ได้ไปสะกิดมันเลย ถ้าจะสะกิดมัน ออกพรรษาเขาชุดงค์ ไปแบบนอแรด เวลามันออกไป มันแสดงตน ทุกอย่าง คุณก็ทำนาเขาต้องหว่านพืชหว่านผล เขาต้องทำของเขา คุณแลของเขา จิตใจของเรา เราออกไปแล้ว เราต้องดูแลของเราทั้งนั้น เราไม่มีที่พึ่งแล้วนะ เราไม่มีหมูกณะเป็นที่วิสาสะแล้วนะ เราไม่มีใครจะคอยเจื้อจานดูแลเราแล้วนะ เราลืมสิ่งใด ทำสิ่งใดไว้ คนก็เก็บให้ ดูแลให้ ไม่มีแล้วนะ เราจะต้องดูแลเราเองแล้วนะ

นี่เพราะเราจะลดจะละ เราจึงจำกัดวงมัน พอจำกัดวงความรู้สึกลึกซึ้งมันก็แสดงตน มันก็ต่อต้านขึ้นมา เวลามันต่อต้านขึ้นมา เพราะเราจะลดจะละมัน เราถึงต้องเข้าไปแสวงหามัน เพื่อจะพิสูจน์ตรวจสอบว่ามันลดมันละอย่างไร มันดูแลอย่างไร จิตมันสงบ สงบอย่างไร ถ้าจิตไม่สงบ มันจะไปรู้จักตัวเองได้อย่างไร

เราบวชมา เราเป็นพระขึ้นมา อุปัชฌาย์เป็นคนให้ฉายามา เป็นคนยกเข้าหมู่มา อุปัชฌาย์ของเราเป็นใคร ทุกคนก็ต้องรู้ บวชตกฟากเมื่อไร เกิดเมื่อไร เป็นพระมาวินาทีเท่าไร รู้หมด นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่ามันจิตสงบ สงบอย่างไร ความรู้สึกนึกคิดในหัวใจเรา

มันมีหลักฐานอย่างไร ถ้ามีหลักฐานของมัน เวลามันเห็นของมัน เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม

เราจะมาลด ลดความเห่อเหิม ลดความฟูมฟองของหัวใจ เราลดมันเพื่อให้มันเป็นปกติ แล้วเราจะละ เราจะละมัน เราจะไปละที่ไหน ดูลิ เวลามา สาดน้ำใส่มัน มันสะบัดชน น้ำออกจากตัวมันหมดเลย มันสลัดมันสะบัดตัวมัน เพื่อจะไม่ให้น้ำติดตัวมันไป นี่เหมือนกัน หัวใจที่มันจะสลัดกิเลสออกไป มันทำอย่างไร มันจะมาละน้ำบนหลังหมานั้น มันจะสลัดให้มันออกไปจากใจได้อย่างไร กิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจมันจะละอย่างไร ถ้ามันจะละของมัน นี่เพราะเราตั้งใจ

เราบวชมาแล้ว เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราต้องการลดละกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา ฉะนั้นความเป็นอยู่มันเป็นแค่อาศัย สิ่งความเป็นอยู่มันเป็นเปลือกแค่อาศัยใช่ไหม เราอาศัยดำรงชีวิต ฉะนั้นการอาศัยดำรงชีวิต ถ้าคนหยาบ มันก็อาศัยดำรงชีวิต ปังจี้ยเครื่องอาศัย การบิณฑบาต การดำรงชีวิต มันถือว่าสิ่งนี้เป็นคุณวิเศษ แต่ถ้าเรามีคุณธรรมในหัวใจ เราเอาสิ่งนี้เป็นเครื่องอาศัย

บริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ภิกษุเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง บิณฑบาตเป็นวัตร อุบาสก อุบาสิกา เขาอยากจะทำบุญกุศลของเขา เขามีข้าวปากหม้อ เขาใส่บาตรของเขา อย่างนี้มันเป็นประเพณีวัฒนธรรม มันเป็นเรื่องที่ว่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฝากศาสนาไว้กับบริษัท ๔ การขับเคลื่อนไปของสังคมของชาวพุทธ ของบริษัทที่มันเคลื่อนไปในวัฏฏะของโลก ผลของวัฏฏะ ผลของการเกิด การกระทบกระทั่ง ความเป็นอยู่ของสังคม แต่หัวใจเรา เราเห็นคุณค่ามากกว่านั้น เราเห็นความเป็นอยู่นี้ เราอาศัยความเป็นอยู่นี้

เราเป็นพระสมณบุรุษโดยสมมุติสงฆ์ เราเป็นฆราวาส เรามีสิทธิ เราเป็นชาวพุทธ เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราถึงบวชเป็นพระ การบวชเป็นพระ บวชมา เราเลือกบวชในกรรมฐาน เลือกบวชมาเพื่อชำระกิเลส เพื่อจะให้มันเบาบางลง เพื่อมาลดมาละกิเลส ค้นหาความทะยานอยากของตน เรามีเป้าหมายว่าถ้าเราบวชมาแล้ว อย่างน้อยเราต้องทำ

ความสงบของใจ ให้ใจมันได้สงบระงับจากอารมณ์ปกติของโลก อารมณ์ปกติของโลก คือสัญญาอารมณ์

สัญญา ความรู้สึก ความนึกคิด ความเป็นไปของนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม แล้วเราศึกษาปฏิบัติธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม เรากำหนดพุทโธๆ สิ่งนี้เป็นนามธรรม กำหนดพุทโธ เอานามธรรมกำหนดพุทธานุสติ กำหนดพุทโธๆ เอานามธรรมนั้นเกาะ พุทโธไว้ พยายามทำความสงบของใจ เรามีเป้าหมาย

ฉะนั้นการดำรงชีวิตโดยปัจจัยเครื่องอาศัยมันเลยเป็นของเล็กน้อยใจ เป็นการดำรงชีวิต เป็นเครื่องอยู่เท่านั้น เป็นเครื่องอยู่เพื่อมีเป้าหมายที่เราจะทำใจของเราสงบ ทำใจของเราเพื่อจะรื้อค้นเข้าไป เพื่อจะลดจะละมัน เพื่อจะลดจะละสิ่งที่มันปักเสียบมาอยู่ในหัวใจ ถ้าเราจะลดจะละการปักเสียบในหัวใจ มันต้องมีการกระทำ ในชั้นมัจจุ กิจ ญาณ สัญญาณ มันจะมีกิจญาณ การกระทำของใจ

คนเขาก้าวเดินกันไปด้วยเท้า เขาก้าวเดินไปด้วยกิริยาของใจ ใจมันจะพัฒนาการของมัน มันมีการก้าวเดิน มีการเปลี่ยนแปลง มีวิวัฒนาการของมัน เพื่อเปลี่ยนแปลงของมัน มันมีที่ไปที่ไป ถ้ามีที่ไปที่ไป นี่ใจโลกเขาหาเงินหาทอง เขายังรู้ได้ว่าเงินทองนี้เขาได้มาอย่างไร คนทำหน้าที่การงานเขาก็ได้เงินทองมาด้วยอาบเหงื่อต่างน้ำ ถึงได้เงินเดือน เขามา คนทำธุรกิจการค้า เขาก็มีการซื้อขายแลกเปลี่ยน เขาถึงได้กำไรส่วนต่างนั้นมา คนที่มีคนเจือจาน เขาให้เงินมาเพื่อประโยชน์ต่อเพื่อไปทำต้นทุนการค้า เขาก็ได้สิ่งนั้นมา หัวใจเราประพฤติปฏิบัติมา เราได้ผลประโยชน์จากสิ่งใดมา มันมาจากไหน มันมีที่มาอย่างไร นี่ใจเราถึงต้องตั้งสติใจ ตั้งสติ แล้วมันจะเกิดขึ้นมาจากใจของเรา

พอใจมันสงบ เราเห็นคุณค่า เวลาทุกข์ หัวทิ่มบ่นอะ เวลาทุกข์เวลายาก สิ่งที่เป็นความทุกข์ มันมีโดยธรรมชาติ ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง แต่จะสงบระงับนี้สิ เวลาสงบระงับนะ คนเราโดยธรรมชาติของกิเลส กิเลสนี้ะมันฉลาดนัก มันอยู่หลังความรู้สึกความนึกคิดของเรา มันข่มจี๋หัวใจนี้ให้อยู่ในอำนาจของมัน แต่พอหัวใจนี้ โดยความข่มจี๋ของมัน ด้วยความทุกข์ยาก มันก็ผ่อนให้พอได้หายใจชั่วคราวชั่วคราว ทุกข์นักสาหัสนัก เดียวมันก็ผ่อนให้ได้ยิ้มให้ได้หัวเราะ แล้วมันก็จะขี้คอไปอีก แล้วพอทุกข์ยาก

ขนาดไหน มันก็ผ่อนให้เราพอได้หายใจเท่านั้น สิ่งนี้เพราะมันต้องการรักษาใจ รักษาภาว
สวะ รักษาภพ ที่มันข่มขู่อยู่นี้ ให้เป็นที่อยู่อาศัยของมันตลอดไป

แต่เวลาเราบวชมาเป็นพระ เรามาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า เราเชื่อในปริยัติ ปริยัติคือการศึกษา ศึกษาคือวิธีการที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าชนะมาร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชนะมารตั้งแต่วันวิสาขบูชา “มารเอ๋ย.. เธอ
เกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีกแล้ว เจ้าจะเกิดบนหัวใจของเราไม่ได้เลย”
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เยาะเย้ยมันมาแล้ว แต่เราก็จำจีปากขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้ามาว่าจะเยาะเย้ยมันๆ มันจี้คออยู่ จะเอาอะไรไปเยาะเย้ยมัน เพราะ
ที่เราศึกษานี้ เป็นปริยัติ มันยังไม่เป็นความจริงของเรา มันเป็นความจริงขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่ใช่เป็นความจริงของเรา

แต่เพราะเราเห็นโทษเห็นภัยในวัฏสงสาร เราถึงมาบวชเป็นพระ เป็นนักพรต
เป็นนักรบ เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ เราถึงจะต้องมิกติดากับเราใจ สิ่งใดที่มันขัดดอกขัดใจ
สิ่งใดที่มันไม่พอใจ นั่นล่ะมันขัดกับกิเลส เพราะกิเลสมันไม่พอใจ คุณสิ สวะในน้ำ เวลา
มันขวางอยู่นะ น้ำไหลไม่สะดวกเลย พวกสวะ พวกเศษไม้ต่างๆ มันไปขวางทางน้ำ พอ
น้ำมันล้น มันกัดเซาะนะ สรรพสิ่งมันทำลายไปหมดเลย นี่กิเลสมันขวางใจอยู่ สิ่งใดที่
มันขัดขวางอยู่ มันท่วมท้นในหัวใจ เราจะจัดการอย่างไร เราจะแก้ไขของเราอย่างไร เรา
จะต้องแก้ไขนะ สวะนะ ถ้ามีคนไปเอามันออก น้ำนั้นก็จะมีทางไปได้สะดวกขึ้น

แต่ใจของเรา ใครจะเอาออกให้ล่ะ เรามีสติปัญญาไหม เรามีสติปัญญาแก้ไข ถ้า
เรามีสติปัญญาเราจะเห็นโทษของมัน ความคิดอย่างนี้ก็ผิด ความคิดอย่างนี้ก็ไม่ดี ความที่
มันเจ็บปวดแสบร้อน มันทำไมถึงเจ็บปวดแสบร้อน แล้วความเจ็บปวดแสบร้อนมันเป็น
ที่เขาหรือเป็นที่เราล่ะมันเป็นที่เขาหรือเป็นที่เรา? ใช่ เขาอาจเป็นต้นเหตุ แต่เวลามันเกิด
มันเกิดที่ไหนล่ะ มันเกิดที่ใจของเรา เราโง่หรือเราฉลาดล่ะ เราเผาเราเองไง มันเกิดขึ้นที่
ใจของเรา มันก็เผาเราเอง แต่ถ้าเรามีสติปัญญา มันทัน พอมันทัน มันดับที่ใจเรานะ เราจะ
เห็น เห็นว่าสิ่งที่ว่าเหตุเกิดจากเขา มันเป็นคุณทันที เพราะถ้าไม่มีเขา เราจะไม่มีการมถ
ความรู้สึกอย่างนี้ แล้วเราจะไม่มีสติปัญญาไล่ตามความคิดเราอย่างนี้ เพราะมันมีเหตุ

กระทบอย่างนั้น แล้วเรามีสติปัญญาไล่ตามความคิดของเราไป แล้วมันดับลงที่เรา ถ้ามันดับลงที่เรา สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์กับเรา

ถ้ามันเป็นประโยชน์กับเรา นี่ใจเวลาข้าวของเงินทองเขามีที่มาที่ไป ความฟุ้งซ่าน ความฝังใจ ความกระทบกระเทือนในหัวใจ แล้วความสงบระงับ มันมีอยู่ที่ใจเรา ถ้าเราเป็นคนกระทำ ถ้าเราทำสิ่งนี้ขึ้นมา เราก็ได้ โลกเขาเวลาเขาทำธุรกิจการค้ากัน เขาได้กำไรของเขา เขาจะชื่นใจของเขาว่าเขาทำแล้วเขาได้ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างนั้นๆ ใจเวลาเรากวนๆขึ้นมา ถ้าจิตเราสงบละ จิตเราระงับได้ละ นี่มันเป็นความมหัศจรรย์ไหม มันเกิดขึ้นหรือยัง นี่ใจสิ่งที่จะสงบระงับ จะละกิเลส มันละกันที่ไหน มันละกันอย่างใด

แต่ถ้ามันรู้มันเห็นของมัน มันจะเริ่มควบคุม เริ่มมีความเห็น เริ่มชำระมัน เริ่มแก้ไขมัน ถ้าเราแก้ไข นี่ใจการแก้ไข กิจญาณ การกระทำของใจ เวลาภิรียามันก้าวไป มรรคญาณ เวลาธรรมจักรมันหมุน เวลาปัญญามันหมุน มันหมุนอย่างไร ทุกคนงนะ ปัญญาหมุนตัวๆ มันหมุนอย่างไร แล้วหมุนอย่างหยาบๆ นี่แค่ทัน ยังไม่ได้หมุนเลย แค่ทันความคิด มันก็หยุดได้หมดละ แล้วถ้าพอทันความคิด มันตั้งตัวมันขึ้นมาได้ นี่ความชำนาญของมัน ทำจนมีความสงบระงับ

เวลาสงบระงับบ่อยครั้งๆ เข้าจนเป็นสมาธิ จิตตั้งมั่น จิตมีกำลัง จิตวิปัสสนาไป เวลาปัญญามันหมุน มันหมุนที่ไหน? มันหมุนที่ไหน? สมองก็เป็นสมองนะ ความคิดนะ เดี่ยวก็ลืม โน้ตไว้เลยนะ โน้ตไว้ก็ยังลืม ให้คนอื่นเตือนก็ยังลืม แต่ถ้าเป็นอริยสัจ มันเป็นความจริงขึ้นมา มันเอาอะไรมาลืม เวลามันหมุนขึ้นไป มันชำระของมัน ตัดทอนไป.. ตัดทอนไป.. กิเลสจะเบาบางลงเรื่อยๆ กิเลสมันจะเบาบางลงเรื่อยๆ แต่ถ้าเราได้ชนะสักคนหนึ่ง ถ้าเราไม่เคยชนะเลยนะ กิเลสมันจะข่มขีมาเรื่อยๆ

“น้ำ” ถ้ามันมีรสเค็ม น้ำมันเริ่มน้อยลงๆ รสเค็มจะเข้มข้นขึ้น “น้ำ” ถ้าเราเติมน้ำมากๆ รสเค็มในน้ำนั้นจะเจือจางลง เจือจางลงบ่อยๆ จนถ้ามีน้ำมาก จนน้ำกร่อย จนน้ำเป็นน้ำจืดไปเลย เพราะน้ำมันมีจำนวนมากกว่า นี่เหมือนกัน เวลากิเลส เวลามันเข้มข้นขึ้นๆ เพราะเราระเหิดน้ำ เราใช้สัมมาสมาธิข่มงวดเข้าไป เราจะไปพลิกแพลง แล้วเราจะไปทำลายมัน เราจะไปดูมัน เราจะละ

เราลดมาแล้ว “ลด” มาจนจิตใจมันตั้งมั่น แล้วเราจะ “ละ” เราจะทำคุณงามความดีของเรา เราจะทำเพื่อประโยชน์ของเรา คุณงามความดีอย่างนี้มันเป็นเป้าหมายของเรา ฉะนั้นความเป็นอยู่ของเราในการบวชเป็นพระ ชีวิตความเป็นอยู่ พระก็คือพระ พระบวชมาแล้ว ๔ แสนกว่าองค์ พระก็คือพระ แล้วใครรู้ได้อย่างไรว่าพระองค์ไหนมีคุณธรรมในหัวใจ รู้ได้อย่างไรว่าพระองค์ไหนที่เรามั่นใจได้ว่าเป็นพระ

เราเป็นสมมุติสงฆ์ เวลาเราจะลงอุโบสถกัน เราต้องเป็นพระโดยสมบูรณ์ เพราะถ้าเราไม่เป็นพระโดยสมบูรณ์ เวลาลงสังฆกรรม มันเป็นโมฆะ สังคมสงฆ์ สงฆ์ต้องมีค่าเท่ากัน ฉะนั้นเวลาสังคมสงฆ์เป็นฉันทามติ ค้านไม่ได้ จะค้านโดยเสียงเดียวไม่ได้ สังฆกรรมต้องเป็นฉันทามติ ต้องมีความเห็นพร้อมหมด ฉะนั้นในฉันทามตินี้ ถ้าสงฆ์ไม่สมบูรณ์ เวรกรรมมันเกิดตรงนั้นนะ สังฆะนั้นเป็นโมฆะ เป็นโมฆะ มันไม่เป็นประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย แต่ถ้าสังฆะนั้น สมมุติสงฆ์ สงฆ์นั้นทบทวนปาฏิโมกข์ ทบทวนคำสั่งสอน ทบทวนธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทบทวนให้เรตื่นตัว พอเรตื่นตัวขึ้นมา พอเรตื่นตัว...สาธุ! สาธุ! เพื่อประโยชน์กับเรา เพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ในสังฆะ เพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ในสังคมนั้น

เราจะลดจะละ เราต้องมีสติ สิ่งใดหน้าที่การงาน ข้อวัตรปฏิบัติในชีวิตประจำวัน นั้น สังคมโลกเขาก็ต้องอาศัยเหมือนกัน แต่เขาอาศัยแบบโลก เราเป็นพระ เราก็คืออาศัยปัจจัย ๔ เหมือนกัน แต่อาศัยแบบพระ แบบพระเพราะพระมีธรรมวินัย ตั้งแต่บวชอุปสมบทเข้าหมู่มา ปฏิญาณตนว่าเราขอบวช เราอยากบวชเป็นพระ เราปฏิญาณตนว่าเราเป็นพระ พอปฏิญาณตนขึ้นมา สิ่งนี้เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยแบบพระ ถ้าแบบพระแล้ว เรายังมีเป้าหมายต่อไป เป้าหมายต่อไปว่าเราอยากจะพ้นจากทุกข์

แล้วชีวิตนี้ ถ้าลมหายใจยังไม่ขาด ยังมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ถ้ามีลมหายใจเข้าและลมหายใจออก มีสติเกาะลมหายใจ อานาปานสติ คนๆ นั้นยังมีโอกาส คนที่ไม่มีโอกาสคือคนที่หมดลมหายใจ แต่คนถ้ายังมีโอกาส ยังมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออกอยู่ จิตมันรับรู้แหละ เพราะมีลมหายใจเข้ามีลมหายใจออก มันก็มีชีวิต-มีจิต-มีผู้รับรู้-มีภวสวะ-มีภพ ยังอยู่กับเรา แต่ถ้าลมหายใจมันขาด จิตนี้ออกจากร่าง ภวสวะไปแล้ว สิ่งที่เหลือก็ธาตุ ๔ เป็นเศษเหลือทิ้งของโลกเขา โลกเขามีอยู่แล้ว

สัตว์.. เวลามันตายนะ เนื้อหนังมังสาเป็นประโยชน์กับโลก

มนุษย์.. เวลาตายนะ ถ้ามีคุณธรรม คนเขาจะเอาไปสรรเสริญ

แต่ถ้าไม่มีคุณธรรมนะ สิ่งนั้นโลกเขาไม่ต้องการ เขายังกลัวผีกลัวสาง เขาจะหนีหายไปไกล ฉะนั้น ถ้ายังมีชีวิต ยังมีชีวิต มีลมหายใจเข้าอยู่ เรายังมีโอกาส

คนเรามีความผิดพลาดมาทั้งนั้น ความผิดพลาดอันนั้นเป็นอันหนึ่ง แต่ในปัจจุบันนี้ เราจะมาฝึกหัด คนเรามีทั้งอ่อนแอร่างกายและจิตใจ คนที่ร่างกายอ่อนแอก็ฟื้นฟูขึ้นมาทางการแพทย์ แต่คนที่อ่อนแอทางจิตใจ เราพยายามตั้งสติ มาฝึกฝนอยู่ที่นี่ จะวิฤต จะลำบาก จะทุกข์ จะยาก (ในความเห็นของตนนะ.. ในความเห็นของคน)

คน ถ้าเคยสุขสบายมา มาอยู่ในชุดงควัตร มันก็ว่าทุกข์ยาก คนเรานะ ถ้าเขาฝึกฝนเขามา เขาเตรียมการของเขามา พอมาอยู่ในชุดงควัตร มันเห็นว่ามันทุกข์ใช้แค่นี้เองหรือ.. มนุษย์กินมือเดียว.. มนุษย์อยู่กันได้อันนี้ แล้วจะไปหาอะไรมาพะรุงพะรังทำไม นี่เวลานี้มีปัญหาละ มันตั้งสติของมัน มันจะเข้มแข็งขึ้น เข้มแข็งว่ามนุษย์มีแค่ปัจจัยนี้ที่อยู่ได้แล้ว ฉะนั้นสิ่งที่ได้เกินมา มันเป็นสมบัติของโลก

มนุษย์.. ถ้ามีจิตใจที่เป็นธรรม สิ่งนั้นเราได้มา เราเจอเจอกับโลก มันเป็นประโยชน์กว่าเราอีก เพราะเราใช้สอยเพียงเท่านั้นเอง แต่ถ้ามันอ่อนแอ สิ่งใดก็ลำบากลำบาก ทุกอย่างจะอำนวยความสะดวก มันก็เป็นเรื่องโลกๆ ไป ถ้าจิตใจเข้มแข็ง สิ่งใดที่เป็นความทุกข์ความยาก มันมองเห็นเป็นเรื่องปกติหมดเลย ถ้าจิตใจอ่อนแอ เรื่องเล็กน้อยมันก็ว่าทุกข์ยากไปหมดเลย

เราจะมาลดมาละ เราถึงตั้งสติ แล้วรักษาใจเรา มาเพื่อปฏิบัตินะ เวลาปฏิบัติ เอาจริงเอาจัง เวลามีนะ เวลาเรากลับเคยกับอย่างนี้ วัดกรรมฐาน วัดของเรา เราพยายามจะให้มีความเวลาในการประพฤติปฏิบัติ

พอเราปฏิบัติไปแล้ว เราก็บอกว่า “แหม.. เวลามันเยอะ เวลามันต่างๆ” จะฆ่าเวลาทั้ง หาอะไรฆ่าเวลาไปวันๆ หนึ่ง แต่ถ้าไปวัดที่เขาใช้งานนะ เขาเอาพระเอาเณรใช้งาน

ทำงานกันทั้งวันๆ เลย ตอนนั้นก็ “แหม.. อยากปฏิบัติ อยากหาวัดที่เขาปฏิบัติ วัดที่เขาไม่มีงานทำ”

แต่พอให้ปฏิบัติ เวลานั้นมาก เพราะเรากุมกิลตเราไม่ได้ “แหม.. แหม.. ต้องฆ่าเวลาๆ หาอะไรทำฆ่าเวลา หาอะไรฆ่าเวลา” แต่คนที่ไปอยู่ในสิ่งที่ครูบาอาจารย์ท่านเขาพาออกทางโลกหมดนะ “แหม.. มันจะหาเวลาที่ไหนปฏิบัติล่ะ มันไม่สมควรเลย!”

กิลตมันเป็นอย่างนี้ กิลตมันผัดวันประกันพรุ่ง กิลตมันอ้างเล่ห์ อ้างไปทุกอย่างเลย มันจะหาแต่อนาคตที่มันคาดหมาย มันไม่ทำปัจจุบันนี้ให้ดี มันไม่ทำปัจจุบัน โอกาสของมันที่มันมีอยู่แล้ว เพื่อประโยชน์กับมัน

นี่เพราะเราจะมาลดมาละ ตั้งใจนะ ตั้งสติ เพราะว่าเดี๋ยวออกพรรษาแล้ว ผู้ที่อยู่ก็อยู่ไป ผู้ที่มีความจำเป็น เขาก็ต้องสีกหาลาเพศไป อันนั้นมันเป็นวาสนาของคน ฉะนั้นเวลาที่มียู่ ให้ทุกคนตั้งใจ เพื่อเก็บเกี่ยวประโยชน์ของตน เก็บเกี่ยวประสบการณ์ของจิต ให้จิตมีประสบการณ์ของมัน เอาสิ่งนี้เป็นผลประโยชน์กับจิตนั้น เพื่อประโยชน์กับจิตดวงนั้น เอวัง